

Коалиция „Детство 2025”

Програмен документ

Защо деинституционализация?

И днес в България живеят приблизително 5633 деца в големи резидентни институции, които сериозно вредят на тяхното здраве и развитие. Институционализацията не допуска индивидуална грижа и любов за децата, сериозно вреди на тяхното здраве и развитие, поставя ги в риск от насилие и сексуална експлоатация и обрича много от тях на живот с ограничен професионален и житейски избор. Когато тези деца пораснат и напуснат институциите за тях е изключително предизвикателство да се интегрират в света навън. Те са в пъти по-склонни да бъдат въввлечени в проституция, да имат полицейско досие и по-често правят опити за самоубийство.

В същото време, проучванията показват, че децата, изведени от институции и настанени в семейна или близка до семейната среда, значително наваксват във физическо израстване, намаляване на психо-емоционалните разстройства, повишаване коефициента на интелигентност и уменията за самостоятелен живот и др. Извеждането на децата от институционална грижа може да доведе до трайно положително въздействие върху възможностите им за реализация в живота и социалното им включване. В същото време ще има и дългосрочен положителен икономически ефект за цялото общество, което показват изследванията за икономическите резултати от различните типове грижа за деца.

През 2010 г. Българското Правителството прие Национална стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Р България” и План за действие за изпълнението ѝ, които очертават политическата воля за осъществяване на политики, насочени към благосъстоянието и социалното включване на всички деца, както и постигане на европейските стандарти в тази област. В съгласие с тези документи се предприеха редица мерки за създаване на успешен модел за извеждане на деца от институции и изграждане на съпътстващи социални услуги в общността. Процесът на деинституционализация (ДИ) е достигнал критичен момент, свързан с подготовката и преместването на всяко дете с увреждане, от институцията в услуга от нов тип. Това е ключов момент, който изисква единство и синхрон на усилията на всички институции и гражданското общество, за да не пострада нито едно дете в преходния период, поради бездействие или забавяне на предвидените действия.

Цел на Коалицията

Целта, която ни обединява, е постигане на гаранция за това, че деинституционализацията ще продължи да се развива устойчиво, независимо от политически промени, с основен

приоритет – развитие на индивидуална грижа в общността за всяко дете, участник в процеса.

Ние разбираме Деинституционализацията като цялостна трансформация на отношенията в системата за детска грижа – от институционални и ориентирани към отглеждане на групи проблемни хора – в ориентирани към зачитане на детето-индивид и неговото семейство. Затова за нас ДИ е както процес на закриване на домовете, доказали драматични вреди върху развитието на децата, така и създаване на мрежа от услуги за всички деца и семейства в общността. Затова, приоритизирайки преместването на децата от домовете, най-уязвимите деца, ние не делим децата на институционализирани и „не-институционализирани“ защото всяко дете и семейство участват в тази трансформация на отношенията, наречена деинституционализация.

Как си представяме деинституционализираната България през 2025 година?

Институциите не съществуват, защото вече няма нужда от тях и съществува мрежа от услуги за семейна подкрепа – социални, здравни и образователни, като са интегрирани като подход към семейството.

Кои сме ние?

Ние, представителите на 18 граждански организации, работещи по въпросите на ДИ в България от самото ѝ начало, искаме да призовем членовете на следващото правителство и парламент да действат в най-добрия интерес на българските деца и да държат темата за закриването на съществуващите институции и създаването на възможност за отглеждане на всички деца в семейна или близка до семейната среда в приоритетите си.

За продължаване и подобряване на процеса на деинституционализация на деца ние се обединяваме около следните приоритетни дейности:

1. Подкрепа за децата и техните семейства

- 1.1. Да се създаде Семейна политика, която, подобно на Визията за деинституционализация, да се изпише и подкрепи с План за действие. Необходимо е подготвянето на документ, който да ангажира всички институции, които работят с децата и семействата – МТСП, МЗ, МОН, МФ, МРРБ, МП. Целта е да се подкрепи семейството за отглеждане на детето, както и справяне с детската бедност.
- 1.2. Правителството да изведе като приоритет „семейството“, като знак за това, че разбира важността на подкрепата за българското семейства за развитието на

държавата в демографски, икономически и социален аспект и е готово да инвестира в тази подкрепа.

- 1.3. Да се създадат и прилагат стандарти за работа по превенция на институционализация и реинтеграция.
- 1.4. Да се гарантира, че периодът прекаран в институционална грижа е минимален.
- 1.5. Да се създаде механизъм за комплексна оценка на нуждите, така че да се осигури индивидуален подход към всяко дете и обвързване на социалните помощи със социалната работа и подкрепа.

2. Правна рамка

- 2.1. Да бъде изготвен и приет Закон за детето и семейството, който да мине широко обществено обсъждане, включително анализ на съпротивите.
- 2.2. Да се регламентират нормативно интегрирани услуги – социални, образователни, здравни и правни, с оглед гарантиране на равен достъп на всяко дете до услуги. Да се регламентира недопускането на изграждането на резидентни услуги в сградите на институциите.

3. Финансиране и устойчивост на процеса

- 3.1. Бюджетът на МТСП, МЗ и общините да се планира така, че да се осигури финансова устойчивост на създадените услуги – Център за настаняване от семеен тип, Защитени жилища, Приемна грижа, Центрове за обществена подкрепа и други. Финансовият стандарт да бъде обвързан с осигуряването на качество на услугите. Да се регламентира кръстосаното финансиране, с цел гарантиране на достъпа на всяко дете до услуги.
- 3.2. Разработване на финансовия механизъм за пренасочване на средствата от институционалната грижа към новите алтернативни услуги, за да се гарантира, че след края на реформата новата система ще бъде обезпечена и ще функционира устойчиво.

4. Управление на процеса

- 4.1. Да се създаде система, която да дава възможност за оценка на ефекта от услугите върху живота на децата и техните семейства и да се въведат измерители за икономическата ефективност на услугите, за да има проследимост на ефективността на вложените публични средства. Тази система трябва да проследява ефектите от ДИ, да ги анализира и да дава препоръки към промяна на политики и практики в целия процес.

КОАЛИЦИЯ
ДЕТСТВО
2025

- 4.2. Създаване на единна система за мониториране и оценка на целия процес на ДИ, включително оценка на риска, а не само на националните проекти, които са инструмента за реализацията на Визията. В този процес, да се дефинират ясно преходно съществуващите услуги като ЦНСТ /и всяка друга резидентна за деца услуга/ и да се наблюдава нейното развитие към семейна грижа за период, преди 2025г.
- 4.3. Да се популяризира Визията, да се изгради чувствителност за процеса в обществото и отделните групи хора, които детето ще срещне в пътуването си обратно към обществото (учители, лекари, полицаи, съседни, дарители, и други).
- 4.4. Участие на представители на гражданското общество, включително представители на Коалиция „Детство 2025“, в процеса на управление, оценка, финансиране и вземане решения за процеса на ДИ и в начина за програмиране на средства за новия програмен период.
- 4.5. Да се оказва подкрепа и възможности за професионално развитие на заетите в социални и други услуги за деца.

№	ОРГАНИЗАЦИЯ:	ПРЕДСТАВИТЕЛ:
1.	Българска асоциация за лица с интелектуални затруднения (БАЛИЗ)	Соня Владимирова Илиана Малинова
2.	Българска асоциация на клиничните психолози	Хариета Манолова
3.	Български център за нестопанско право	Надя Шабани
4	Сдружение „Еквилибриум“	Дейвид Бисет Галина Бисет
5.	Фондация „За нашите деца“	Елка Налбантова Иванка Шалапатова
6.	Фондация „Лале“	Мария Петкова
7.	Фондация „Лумос“	Трендафил Меретев Бисер Спилов Нела Вампорова
8.	Международна социална служба-България	Събина Събева
9.	„Надежда и домове за децата – клон България“	Георги Симеонов Боряна Климентова Цветан Димитров

10.	Ноу-хау център за алтернативни грижи за деца, Нов български университет	Галина Маркова Елен Иванова
11.	Сдружение за педагогическа и социална помощ за деца ФИЦЕ – България	Дашенка Кралева
12.	Фондация „Сийдър“	Александрина Димитрова
13.	SOS Детски селища България	Пламен Стоянов Доника Колева
14.	Харалан Александров	
15.	Валентина Симеонова	
16.	Фондация „Де Пасарел България“	Фреди Уудс
17.	Фондация „Карин дом“	Апостол Апостолов Мариана Николова
18.	Национална мрежа за децата	Дани Колева
19.	Български Хелзинкски комитет	Тони Нейкова
20.	Росица Петрова	

2014г.